

CUPRINS

ABREVIERI.....	5
----------------	---

CAPITOLUL I

NOȚIUNI GENERALE DESPRE PROCLAMAREA EUROPEANĂ A

DREPTURILOR OMULUI.....	7
-------------------------	---

1. Consiliul Europei și proclamarea drepturilor omului	7
2. Curtea Europeană a Drepturilor Omului.....	10
2.1. Organizarea și funcționarea Curții.....	11
2.2. Procedura în fața Curții.....	12
2.3. Executarea hotărârilor Curții Europene a Drepturilor Omului	15
3. Alte proceduri speciale	19
3.1. Măsurile provizorii	19
3.2. Procedura hotărârii pilot	21

CAPITOLUL II

NOȚIUNI GENERALE PRIVIND DREPTUL LA ACȚIUNE ÎN FAȚA CURȚII

EUROPENE A DREPTURILOR OMULUI.....	25
------------------------------------	----

1. Titularii acțiunii	25
2. Calitatea de victimă	25
3. Condițiile de admisibilitate.....	28
3.1. Generalități	28
3.2. Epuizarea căilor de recurs intern	29
3.3. Respectarea termenului de 6 luni.....	30
3.4. Cererea să nu fie anonimă	32
3.5. Non bis in idem	32
3.6. Cererea abuzivă	33
3.7. Incompatibilitatea cererii cu dispozițiile Convenției sau ale Protocoalelor sale	34
3.8. Cererea să nu fie vădit nefondată	35
3.9. Criteriul prejudiciului minim (prejudiciul nesemnificativ)	36
4. Principii directoare și metode de interpretare.....	36
4.1. Aplicarea directă a Convenției	36
4.2. Principiul subsidiarității.....	37
4.3. Marja națională de apreciere.....	38
4.4. Caracterul efectiv al drepturilor garantate și interpretarea dinamică și evolutivă a prevederilor Convenției	38
4.5. Interpretarea autonomă a dispozițiilor Convenției	39

CAPITOLUL III

DREPTUL LA VIAȚĂ.....	41
1. Generalități	41
2. Titularii dreptului la viață. Persoanele care pot sesiza Curtea	42
3. Probleme speciale privind dreptul la viață. Limitele temporale ale dreptului la viață	43
4. Dreptul de a muri. Euthanasia. Moartea medical asistată.....	43
5. Obligațiile ce revin statelor în baza art. 2 din Convenție.....	44
5.1. Obligațiile pozitive	44
5.2. Obligația de prevenire.....	45
5.3. Obligația procedurală de a efectua o anchetă efectivă.....	48
6. Limitări ale dreptului la viață.....	50
6.1. Pedepsa capitală	50
6.2. Recurgerea la forța letală	51

CAPITOLUL IV

INTERZICEREA TORTURII ȘI A PEDEPSELOR SAU TRATAMENTELOR INUMANE SAU DEGRADANTE	53
1. Noțiune și caracterizare	53
2. Nivelul de gravitate.....	54
3. Tortura	55
4. Tratamentele inumane	56
5. Pedepse inumane sau degradante.....	60
6. Tratamentele degradante.....	61
7. Sarcina probei în caz de tortură, tratamente inumane sau degradante	65
8. Obligațiile autorităților statale ce decurg din art. 3.....	65
8.1. Obligația de a preveni actele contrare art. 3	65
8.2. Obligația de a efectua o anchetă efectivă.....	66
9. Comitetul pentru Prevenirea Torturii.....	67
9.1. Constatările Comitetului pentru Prevenirea Torturii privind România	68

CAPITOLUL V

INTERZICEREA SCLAVIEI ȘI A MUNCII FORȚATE.....	71
1. Noțiuni generale.....	71
2. Interzicerea sclaviei și a aservirii.....	72
2.1. Sclavia și aservirea. Noțiune.....	72
3. Interdicția muncii forțate sau obligatorii	72
4. Traficul de ființe umane.....	73
5. Obligații pozitive	74
6. Limite ale noțiunilor de „muncă forțată sau obligatorie”	74

CAPITOLUL VI

DREPTUL LA LIBERTATE ȘI LA SIGURANȚĂ	77
1. Noțiune și caracterizare	78
2. Privarea de libertate	78

3. Privarea de libertate licită (regularitatea detenției).....	80
4. Privările de libertate permise de art. 5 par. 1 din Convenție	82
5. Garanțiile persoanelor private de libertate.....	90
5.1. Dreptul de a fi informat asupra motivelor arestării	91
5.2. Dreptul de a fi prezentat în fața unui magistrat	92
5.3. Dreptul persoanei private de libertate la un „recurs” în fața unui tribunal	97
5.4. Dreptul la reparație în caz de detenție ilegală.....	99
CAPITOLUL VII	
DREPTUL LA UN PROCES ECHITABIL	101
1. Noțiune și caracterizare	101
2. Domeniul de aplicare.....	102
3. Beneficiarii garanțiilor prevăzute de art. 6 par. 1	102
4. Instanțele în fața cărora se aplică art. 6.....	102
4.1. Drepturile și obligațiile cu caracter civil	103
4.2. Noțiunea de „acuzatie în materie penală”.....	109
5. Garanțiile procesului echitabil.....	112
5.1. Dreptul de acces la instanță	112
5.2. Garanții privitoare la instanță	117
5.3. Garanțiile procedurale	122
5.4. Publicitatea procesului.....	124
5.5. Termenul rezonabil (durata procedurii).....	127
5.6. Presumția de nevinovăție.....	131
5.7. Administrarea probelor.....	133
5.8. Motivarea hotărârilor judecătorești	136
5.9. Dreptul de a compărea personal în instanță.....	137
5.10. Dreptul la tăcere și dreptul de a nu se autoincrimina.....	138
5.11. Alte probleme legate de judecarea echitabilă a unei cauze	139
6. Garanții specifice acordate acuzatului într-un proces penal	139
6.1. Dreptul de a fi informat cu privire la natura acuzației.....	140
6.2. Dreptul persoanei acuzate de a dispune de timpul și facilitățile necesare apărării.....	141
6.3. Dreptul la apărare	142
6.4. Dreptul acuzatului de a interoga martorii din proces.....	145
6.5. Dreptul de a fi asistat gratuit de un interpret	148
CAPITOLUL VIII	
NICIO PEDEAPSĂ FĂRĂ LEGE	150
1. Noțiune și caracterizare	150
2. Principiul legalității incriminării și pedepselor.....	150
2.1. Domeniul de aplicare.....	151
2.2. Noțiunea de „legalitate”	151
3. Principiul neretroactivității legii penale.....	152
4. Excepție de la principiul neretroactivității legii penale	154

CAPITOLUL IX

DREPTUL LA VIAȚĂ PRIVATĂ	155
1. Noțiune și caracterizare	155
2. Viața privată.....	156
2.1. Dreptul la viață privată personală	156
2.2. Dreptul la viață privată socială	160
2.3. Dreptul la un mediu înconjurător sănătos	161
3. Dreptul la viață de familie	162
4. Dreptul la domiciliu.....	167
5. Respectarea dreptului la corespondență.....	169
6. Ingerința în exercitarea drepturilor garantate de art. 8 din Convenție	170
6.1. Condițiile ingerinței	170

CAPITOLUL X

LIBERTATEA DE GÂNDIRE, DE CONȘTIINȚĂ ȘI DE RELIGIE	176
1. Noțiune și caracterizare	176
2. Titularii drepturilor prevăzute de art. 9.....	176
3. Libertatea de gândire	177
4. Libertatea de conștiință.....	177
5. Libertatea religioasă.....	178
6. Raportul dintre religie și stat.....	179
7. Relațiile dintre cult și membrii săi	180
8. Libertatea de manifestare a religiei și a convingerilor religioase	180
9. Aplicații practice.....	181
10. Limite ale drepturilor prevăzute de art. 9.....	182

CAPITOLUL XI

LIBERTATEA DE EXPRIMARE	184
1. Noțiune și caracterizare	184
2. Libertatea de opinie	185
3. Libertatea de informare.....	185
4. Domeniul de aplicare al art. 10	186
5. Libertatea de exprimare și presa	186
6. Regimul de autorizare.....	187
7. Îndatoriri și responsabilități	188
8. Protecția surselor	189
9. Libertatea de exprimare și Internetul	189
10. Libertatea de exprimare și dezbaterile politice.....	191
11. Libertatea de exprimare și administrarea justiției.....	192
12. Obligațiile statelor în baza art. 10	193
13. Limitele libertății de exprimare	194
13.1. Noțiunea de ingerință.....	194
13.2. Ingerința să fie prevăzută de lege	195
13.3. Ingerința să urmărească un scop legitim.....	196

13.4. Ingerința să fie necesară într-o societate democratică	197
13.5. Proporționalitatea ingerinței	197

CAPITOLUL XII

DREPTUL LA LIBERTATEA DE INTRUNIRE SI DE ASOCIERE	202
1. Noțiuni introductive.....	202
2. Libertatea de întrunire	203
3. Obligațiile statelor în baza art. 11	204
4. Libertatea de asociere	205
4.1. Noțiuni	205
4.2. Aplicații practice – Tipologii specifice de asociații.....	205
5. Libertatea sindicală.....	207
5.1. Dreptul la grevă	209
5.2. Restricții ale dreptului la greva privind anumite categorii profesionale.....	209
6. Limitări ale drepturilor prevăzute de art. 11	211
6.1. Restricții aduse libertății de întrunire	211
6.2. Restricții privind libertatea de asociere	212

CAPITOLUL XIII

DREPTUL LA CASATORIE	213
1. Noțiuni generale	213
2. Dreptul la căsătorie	213
2.1. Titularii dreptului la căsătorie.....	213
2.2. Divorțul.....	214
3. Dreptul de a întemeia o familie	215
4. Limitări ale dreptului la căsătorie	215

CAPITOLUL XIV

DREPTUL LA UN RECURS EFECTIV	218
1. Noțiuni și caracterizare	218
2. Natura juridică a dreptului la un recurs efectiv	219
3. Condițiile exercitării dreptului la un recurs efectiv	220
3.1. Caracterul efectiv al unui recurs	220
3.2. Noțiunea de „instanță națională”	221
3.3. Noțiunea de „încălcare serioasă și legitimă”	222
4. Domeniul de aplicabilitate al art. 13	223
5. Corelația dintre dreptul prevăzut de art. 13 și alte drepturi prevăzute de Convenție.....	224
5.1. Corelația dintre art. 13 și art. 2 din Convenție.....	224
5.2. Corelația dintre art. 13 și art. 3 din Convenție.....	225
5.3. Art. 13 raportat la art. 5 din Convenție.....	227
5.4. Art. 13 raportat la art. 6 din Convenție.....	227
5.5. Art. 13 raportat la art. 8 din Convenție	228

CAPITOLUL XV

DREPTUL LA NEDISCRIMINARE	230
1. Noțiune și caracterizare	230
2. Motivele de discriminare	231
3. Condițiile discriminării	231
4. Extinderea protecției art. 14.....	234
5. Protocolul nr. 12 adițional la Convenție	235

CAPITOLUL XVI

DEROGAREA IN CAZ DE STARE DE URGENTA	237
1. Noțiune și caracterizare	237
2. Cazurile de autorizare a măsurilor derogatorii.....	238
3. Caracterul de necesitate al măsurii derogatorii.....	239
4. Obiectul măsurilor derogatorii.....	241
5. Condițiile de formă ale măsurilor derogatorii.....	241
6. Pandemia SARS COV 2 și situația României	242

CAPITOLUL XVII

DREPTUL DE PROPRIETATE	244
1. Noțiuni generale.....	244
2. Noțiunea de bun	245
2.1. Noțiunea de „speranță legitimă”	246
2.2. Aplicații practice.....	246
3. Limitări ale dreptului de proprietate	248
4. Privarea de proprietate	249
4.1. Condițiile privării de proprietate.....	250
5. Exercițarea folosinței bunurilor conform interesului general	252
6. Proportionalitatea.....	253
7. Restituirea bunurilor preluate de fostele state totalitare	254

CAPITOLUL XVIII

DREPTUL LA INSTRUIRE	256
1. Dreptul la instruire – titulari, conținut	256
2. Limitarea dreptului la instruire	257
2.1. Limitări în funcție de limbă	257
2.2. Normele și examenul de admitere	257
2.3. Taxele de școlarizare	258
2.4. Limitări referitoare la naționalitate	258
2.5. Limitări legate de eventuale probleme judiciare.....	258
2.6. Limitări ce decurg din sancțiuni disciplinare.....	259
2.7. Limitări ce au ca scop protejarea sănătății.....	259
3. Dreptul părinților la respectarea convingerilor lor religioase și filozofice în educația copiilor lor	259
4. Aplicații practice.....	260

CAPITOLUL XIX

DREPTUL LA ALEGERI LIBERE	261
1. Reglementare și caracterizare	261
2. Domeniul de aplicabilitate	262
3. Dreptul de vot (Dreptul de alege). Limite	263
4. Dreptul de a fi ales și dreptul de a-și exercita mandatul. Limite	265

CAPITOLUL XX

INTERZICEREA EXPULZARII PROPRIILOR CETATENI	267
---	-----

CAPITOLUL XXI

INTERZICEREA EXPULZARILOR COLECTIVE DE STRAINI	268
1. Terminologie și caracterizare	268
1.1. Noțiunea de „expulzare colectivă”	268
1.2. Noțiunea de „străini” și domeniul de aplicare	269
2. Aplicații practice.....	270

CAPITOLUL XXII

GARANTIILE PROCEDURALE IN CAZUL EXPULZARII DE STRAINI.....	272
1. Noțiuni generale	272
2. Noțiunea de străini care „își au reședința în mod legal”	273
3. Noțiunea de „expulzare”	274
4. Garanțiile aplicabile.....	274
5. Excepții și limitări ale acestor garanții	276

CAPITOLUL XXIII

DREPTUL DE A NU FI JUDECAT SAU PEDEPSIT DE DOUA ORI (<i>NON BIS IN IDEM</i>)	277
1. Reglementare	277
2. Condițiile ce trebuie îndeplinite de principiul <i>non bis in idem</i>	278
1.1. Cele două proceduri trebuie să fie de natură „penală”	278
1.2. Cele două proceduri trebuie să vizeze aceeași infracțiune (elementul „idem”)	280
1.3. Dacă există repetarea aceleiași proceduri (elementul „bis”)	282
1.4. Cele două proceduri penale trebuie să fie desfășurate de autoritățile aceluiași stat (teritorialitatea procedurilor)	285

CAPITOLUL XXIV

LIBERTATEA DE CIRCULAȚIE	286
1. Noțiune și reglementare	286
2. Conținutul libertății de circulație	287
2.1. Dreptul de liberă circulație în interiorul unui stat	287
2.2. Dreptul de a părăsi un stat.....	287
3. Limitări ale libertății de circulație	288

ANEXE

CONVENȚIA PENTRU APĂRAREA DREPTURILOR OMULUI ȘI A LIBERTĂȚILOR FUNDAMENTALE	291
Protocolul adițional la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, Paris, 20 martie 1952	305
Protocolul nr. 4 la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, recunoscând anumite drepturi și libertăți, altele decât cele care figurează deja în Convenție și în primul Protocol adițional la Convenție	307
Protocolul nr. 6 la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, privind abolirea pedepsei cu moartea.....	309
Protocolul nr. 7 la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale	311
Protocolul nr. 12 la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale	314
Protocolul nr. 13 la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale privind abolirea pedepsei cu moartea în toate circumstanțele.....	316
Protocolul nr. 15 din 24 iunie 2013 la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale	319
Protocolul nr. 16 la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale	321
CONVENȚIA EUROPEANĂ PENTRU PREVENIREA TORTURII ȘI A PEDEPSELOR SAU TRATAMENTELOR INUMANE SAU DEGRADANTE	324
Protocolul nr. 1 la Convenția europeană pentru prevenirea torturii și a pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante	329
Protocolul nr. 2 la Convenția europeană pentru prevenirea torturii și a pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante	330
BIBLIOGRAFIE.....	333